

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 2218/20

לפני: כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותרת: דינה סהואני

נגד

המשיבים: 1. היועץ המשפטי לממשלה
2. פרקליטות מחוז מרכז (פלילי)
3. משטרת ישראל

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת: עו"ד מיכל פומרנץ

בשם המשיבים: עו"ד יעל מורג יקו-אל

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

1. ביום 8.6.2019 נרצח ביריות גבריאל סהואני ז"ל. משיבה 3 (להלן: משטרת ישראל), פתחה בחקירת הרצח, אספה ראיות, ואף עצרה שלושה חשודים. אולם, לאחר שצוות החקירה המיוחד מיצה, "בשלב זה", את פעולות החקירה, המשטרה סברה שאין בראיות שבידיה כדי להביא להגשת כתב אישום נגד העצורים – ואלה שוחררו. ביום 27.10.2019 החליטה פרקליטות מחוז מרכז לסגור את התיק נגד אותם חשודים, בשל "היעדר ראיות מספיקות" (להלן: ההחלטה), ותיק החקירה הוחזר ליחידה החוקרת "לשם המשך ביצוע פעולות חקירה שונות".

העותרת – אשת המנוח – הגישה "השגה" על החלטת הפרקליטות, וטענה כי די בתשתית הראייתית הקיימת נגד החשודים; הצביעה על "פעולות חקירה בסיסיות" שלא בוצעו; וביקשה כי אם תתבקש השלמת חקירה, הדבר יתבצע על ידי "יחידה חוקרת

אחרת" (להלן: ההשגה). בד בבד, הפרקליטות הודיעה לעותרת על גניזת התיק, ומסרה כי ביכולתה להגיש ערר בעניין, בתוך 60 יום ממועד קבלת "הודעה מפורטת על גניזת התיק" מטעם משטרת ישראל. אולם, העותרת טוענת כי ביום 20.1.2020 מסר לה קצין מודיעין המעורב בחקירה כי הודעה כזו לא תימסר, "שכן כיוון שמדובר בתיק רצח הם לא יסגרו את התיק". כך או כך, ביום 26.1.2020 פנה ב"כ בני משפחת המנוח לפרקליטות, ציין כי ההודעה המובטחת לא התקבלה, ודרש "לצלם את כל תיק החקירה [...] על מנת לשקול הגשת ערר". זמן קצר לאחר מכן השיבה פרקליטות מחוז מרכז לפניות אלה. היא דחתה את התלונות על התנהלות המשטרה, והדגישה כי רק תיק החקירה נגד שלושת החשודים נסגר – בעוד תיק חקירת הרצח עצמו עודנו פתוח. בנסיבות אלה, כך נאמר, אין להתייחס לראיות שנאספו או לפעולות חקירה עתידיות, ואין לאפשר עיון בחומר החקירה, "מן הטעם שפעולה זו עלולה לזהם את החקירה או לשבשה". בקשת באת כוח העותרת כי החומר יועבר לעיונה בלבד נדחתה אף היא, והיא הופנתה אל היחידה החוקרת לצורך בחינת האפשרות לקבלת "פרוטוקולי הדיונים בבימ"ש בנוגע לחשודים שנעצרו".

2. מכאן העתירה הנוכחית, בה מבקשת העותרת להורות למשיבים להעביר לידיה, או לידי באי כוחה, "את חומרי החקירה שעמדו בבסיס ההחלטה [...] ואת הפרוטוקולים וההחלטות מדיוני המעצרים של החשודים ברצח". לדבריה, העיון בתיק החקירה הכרחי למימוש זכותה הבסיסית, כנפגעת עבירה, להגיש ערר על ההחלטה שלא להעמיד לדין את החשודים ברצח – שיקול שחשיבותו הוכרה גם בהנחיית פרקליט המדינה המסדירה את העיון בתיקי חקירה ("בקשה מצד גורמים שונים לעיין במידע המצוי בתיק חקירה" הנחיות פרקליט המדינה 14.8 (1994); להלן: הנחיית פרקליט המדינה). לטענת העותרת, אף אם תיק החקירה עודנו פתוח, משום שתיקי רצח אינם נסגרים באופן פורמלי, "הרי שלא נעשות בו עוד פעולות חקירה יזומות", והחקירה בו מיצתה את עצמה. גישה שוללת עיון במצבים כאלה נוטלת, למעשה, מנפגעי עבירת רצח את זכות הערר, ואין להשלים עמה. אדרבה, יש להכיר בהם כחריגים הבאים בגדרי סעיף 7 להנחיית פרקליט המדינה, שכן "מקום בו החקירה אינה מתנהלת עוד, ואינה צפויה להתחדש בעתיד הנראה לעין", הרי שגם האינטרסים המצדיקים בדרך כלל את הסתרת המידע תומכים בגילוי. העותרת מוסיפה כי מתן זכות עיון לא יפגע בחקירה, שהרי גם לה אינטרס מובהק במיצויה, וכי בכל מקרה קיימות חלופות פוגעניות פחות – דוגמת העברת החומרים לעיון באת כוחה בלבד. לפיכך, היא סבורה כי עמדת המשיבים אינה סבירה ואינה מידתית, ומבקשת, כאמור, להורות להם למסור את הפרוטוקולים וחומרי החקירה.

מנגד, המשיבים – שצינו כי לאחר הגשת העתירה, שבה משטרת ישראל והודיעה לעותרת כי תיק החקירה "פתוח ומצוי בהליכי חקירה ובירור", כך שלא ניתן לעיין בו – סבורים שאין עילה להתערב בהחלטתם. לדעתם, לעותרת אכן עומד אינטרס לגיטימי לעיין בתיק החקירה, נוכח חשיבותו למימוש זכות הערר על ההחלטה. אולם, בהתאם לקווים המנחים שנקבעו בהנחיית פרקליט המדינה, אינטרס זה נסוג מפני השיקולים השוללים את העיון. המשיבים מדגישים כי תיק החקירה נגד שלושת החשודים שנעצרו תחילה אמנם נסגר, אך ענייננו ברצח שהתרחש לפני פחות משנה ומחצה, ואשר התיק בענייננו הוחזר למשטרה להמשך חקירה – לרבות "ביצוע פעולות חקירה אשר טרם הושלמו". בנסיבות אלה, חשיפת המידע עלולה לשבש את החקירה, לפגוע בזכויות נאשמים עתידיים, ולאיים על תפקודן התקין של רשויות אכיפת החוק. זאת, על אחת כמה וכמה בהתחשב בכך שחלק מהראיות בתיק הושגו "באמצעים מיוחדים" שעלולים להיחשף עם מסירתן. לדעת המשיבים, מסירת המידע אף עלולה לפגוע באמון הציבור ובשיתוף הפעולה שלו עם רשויות אכיפת החוק. המשיבים מדגישים כי אין לייחס להם שלילה גורפת של העיון בתיקי חקירת רצח, וכי החלטתם נעוצה במאפייני הייחודיים של ענייננו: הזמן הקצר שחלף מאז הרצח, החקירה המתמשכת, ודרך השגת חלק מהראיות בתיק. הם מכירים בקושי שהדבר מניח לפתחה של העותרת, אך מציינים כי בדיה לממש את זכות הערר באמצעות הגשת ערר בלתי מנומק על יסוד המידע שברשותה – צעד שיביא לבחינת התיק מראשיתו על ידי מחלקת העררים בפרקליטות המדינה.

אשר לפרוטוקולים מדיוני המעצר – המשיבים טענו תחילה שהעותרת לא מיצתה את ההליכים, ולא פנתה בעניין למשטרת ישראל. אולם, ב"כ העותרת הבהירה במהלך הדיון בעתירה כי פנייה כזו נעשתה, והמשיבים אישרו זאת בהודעת עדכון שהגישו ביום 13.10.2020. אף על פי כן, הם סבורים כי דין ראש זה של העתירה להידחות נוכח קיום סעד חלופי, בדמות הגשת בקשת עיון לערכאה בה התקיימו דיוני המעצרים, לפי תקנות בתי המשפט ובתי הדין לעבודה (עיון בתיקים), התשס"ג-2003.

3. דין העתירה להידחות על הסף.

בעניין הפרוטוקולים, מקובלת עלי טענת המשיבים בדבר קיומו של סעד חלופי – ולא לחינם ביקשה באת כוח העותרת, בשלהי הדיון בעתירה, "שיתאפשר לנו להגיש בקשה לקבל את הפרוטוקולים" (עמ' 9, ש' 26 לפרוטוקול הדיון מיום 9.9.2020).

לגבי העיון בתיק החקירה – כפי שנקבע לא מכבר, "המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית לזכותם של נפגעי עבירה, כמו גם גורמים נוספים, לעיין בחומר חקירה טרם

הגשת כתב אישום או למרות שלא הוגש כתב אישום (תיק שנסגר), היא הנחיית פרקליט המדינה" (בג"ץ 5676/19 טקה נ' המחלקה לחקירות שוטרים בפרקליטות המדינה, פסקה 5 (29.10.2019); להלן: עניין טקה). בענייננו, אין מחלוקת כי העותרת – נפגעת עבירה, המבקשת להשיג על סגירת תיק החקירה כלפי שלושה חשודים ברצח בן זוגה – חצתה את מחסום הסף, והצביעה על "אינטרס לגיטימי" כבד משקל לעיון בתיק (ראו סעיפים 10-11 להנחיה). אולם, בכך אין כדי להטות את הכף לזכותה, שהרי הלכה היא כי יש לאזן את אינטרס מבקש העיון "למול שאר האינטרסים והשיקולים הרלוונטיים, אשר המרכזי שבהם הוא שמירה על תפקודן התקין של רשויות אכיפת החוק" (עניין טקה, פסקה 6).

כפי שמלמדת הסקירה הקצרה שהובאה לעיל, העותרת אינה מתכחשת לקביעה זו – אך היא סבורה שיישומה מוביל להעדפת זכות העיון בענייננו. דא עקא, עמדת העותרת נשענת, במידה רבה, על ההנחה כי תיק חקירת הרצח נותר פתוח "באופן רשמי" בלבד, ולא מתבצעות בו עוד פעולות חקירה כלשהן. לפיכך, אין, לדעתה, חשש ממשי משיבוש החקירה, ובכל מקרה לא מדובר בחשש המצדיק שלילה מוחלטת של העיון בתיק החקירה (ראו, במיוחד, פסקאות 48, ו-54-56 לכתב העתירה). ברם, המשיבים הבהירו בתגובתם כי מדובר בהנחה עובדתית שגויה, ובאת כוחם שבה ואישרה זאת בפה מלא במהלך הדיון בעתירה. לדבריהם, התיק הוחזר למשטרה להמשך חקירה, והפרקליטות אף הנחתה "על ביצוע פעולות חקירה אשר טרם הושלמו". משמע, לא מדובר בתיק המעלה אבק, אלא בחקירה שעודנה מתנהלת, בחלוף פחות משנה ומחצה מאז הרצח – ועל רקע המורכבות הנלווית לפענוח מעשי רצח, עליה עמדה דווקא העותרת. הבהרה זו שומטת את הקרקע מתחת לטענות העותרת לגבי תחולת החריגים שבסעיף 7 להנחיית פרקליט המדינה, ומלמדת כי בנקודת הזמן הנוכחית עסקינן במקרה הבא בגדרי הכלל השולל עיון בחומרי חקירה שעודנה מתנהלת, מחשש לפגיעה בה.

על זאת אוסיף, שגם אם מניעת העיון מכבידה על מימוש זכות הערר של העותרת, היא אינה שוללת אותה כליל. כפי שמעידה ההשגה שהגישה ביום 18.12.2019 (וטענות באת כוחה במהלך הדיון בעתירה), יש בידי העותרת תשתית ראייתית חלקית שניתן לבסס עליה את הערר – והמשיבים אף הבהירו כי אם יוגש ערר על סמך מידע חלקי זה, הרי "שתיק החקירה ייבחן מראשיתו על ידי מחלקת עררים בפרקליטות המדינה".

4. ודוקו, לחלוף הזמן ולאופן התפתחות החקירה משמעות רבה – וגם תוצאות בקשת העיון שהעותרת רשאית, כאמור, להגיש לערכאה הרלוונטית עשויות להשליך על

עוצמת האינטרסים הנוגדים שעל הפרק, ועל האיוון הראוי ביניהם. מכל מקום, בנקודת הזמן הנוכחית לא עלה בידי העותרת להצביע על עילת התערבות בהחלטת המשיבים, כך שדין העתירה להידחות.

5. העתירה נדחית, בכפוף לאמור ברישא ובסיפא לפסקה 3, ובפסקה 4. אין צו להוצאות.

ניתן היום, י"ג בטבת התשפ"א (12.2020.28).

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט